

TIETOTURVA JA TIETOSUOJA

Keskeisiä aiheita luottamushenkilöille

- **Tietoturvaa: laitteet, tilit, aineistot**
- **Tietosuoja: tiedon käsittely, lait, oikeudet, toimia**
- **Luottamustoimessa: vastuut, lait, tiedon hallinta, tekoäly**

Tuomo Laakso, tietojärjestelmäpäällikkö, E-S maakuntaliitto

Tietoturvaa yleisesti

- **Hyvät salasanat ja varmistuskeinot kirjautuessa**
 - Ei arvattava, eikä lyhyt salasana.
 - Ainakin 13 merkkiä. Salasanalause on hyvä ihmisen muistettavaksi:
Talvi2021oli###luminen <- 21 merkkiä, käytännössä ikinä ei voida purkaa.
 - 2-vaiheinen tunnistautuminen käyttöön aina jos mahdollista.
- **Tietokoneet, puhelimet, jne. huolehditaan päivityksistä ja laitteesta yleensä**
 - Ei jätetä laitteita saataville auki tai varastettavaksi.
 - Päivitykset viikoittain.

Tietoturvaa yleisesti

- **Eri tilit eri rooleille**
 - Erotta työ-, siviili- ja luottamusroolit toisistaan.
maija.poppanen.luottamustoimi@gmail.com tms.
 - **Edesauttaa tietosuojatyötä ja henkilösuojausta.**
- **Haittaohjelmat, kalastelu, inhimilliset virheet yleisimpiä tapoja**
 - Klikataan linkkiä tai mainosta. Luotetaan kollegan viestiin.
 - Hotellien verkot jne. julkiset verkot arvioitava, onko turvallista käyttää.
 - Ei ns. löytö usb-tikkuja koneeseen.
- **Kertominen ensisijaisen tärkeää, jopa epäilyksistä.**
 - Epäonnistuminen on sallittua, nopeus on tärkeää.
 - Varastettu tilitieto on käytössä jo **tunnissa** tapahtumasta.

Tietosuojaa yleisesti

- **Lait ja asetukset velvoittaa**
 - GDPR, julkisuuslaki, laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta, tietosuojalaki.
- **Tietosuojaperiaatteet**
 - Läpinäkyvyys, **lainmukaisuus**, tietojen minimointi, käyttötarkoitussidonnaisuus. Rekisteröidyn oikeudet. **Peruste käsittelylle.**
- **Vastuut**
 - Luottamushenkilönä huolehdi, että ymmärrät ja noudatat tietosuojan mukaisuutta ja arkaluontoisen tai henkilötiedon käsittelyn oikein.

Tietosuojan toteutuksesta

- **Huolehdi materiaaleista**
 - Älä jätä avoimesti koneelle näkyviin tai paperisena saataville. Vaikka jokin on julkista, ei sitä saa käsitellä tai jakaa vapaasti.
 - Lisätiedot tai muut saamasi tiedot eivät välttämättä ole julkisia, vaikka liittyvät valmisteluun tai päätöksentekoon
 - Konteksti, eli missä yhteydessä mikäkin tieto on luvallista.
- **Minimoi tieto jos mahdollista.**
 - Jos jaat tai viittaat tietoon, minimoi se mikäli mahdollista. Tiedosta käsiteltävä tieto ja oikeutus tiedon jakamiseen.
- **Vastuut**
 - Varmistu, että oikeutus käsittelylle on ja että henkilö- tai arkaluonteinen tieto täytyy olla mukana. Pidätä tai poista tarpeeton ja arkaluontoinen tieto, jos mahdollista.

Tietosuojan hallinta

- **Tiedon kertyminen kasvattaa riskiä**
 - Yksittäinen tieto ei mahdollisesti ole ongelma, mutta kertyessään voi aiheuttaa ongelmia. Nimi + puhelinnumero + sähköposti on jo kertymää.
 - Viite/lisätietojen julkisuus huomioitava.
- **Ilmoita epäilystä tai poikkeamasta**
 - Puheenjohtajalle, hallintojohtajalle, kollegalle. Tärkeintä on saada ilmoitus ja mahdollinen selvitys käyntiin. Kysymällä ja tekemällä oppii!
- **Vastuut**
 - Mieti, onko jokin tieto tarpeellista olla käsittelyssä, aina voi kyseenalaistaa, jos mietityttää.

Tietosuoja käytännössä

- **Arjessa ja työssä**
 - Huolehdi, ettei tieto vuoda toimesta toiseen. Erotta toimet ja tekemiset toisistaan vaikkapa eri tilien (identiteettien) avulla.
 - Pidä huoli saamastasi tiedosta ja sen oikeanlaisesta käsittelystä.
- **Kokoukset**
 - Älä jätä tietoa näkyville, joka ei kuulu muille. Paperit, tietokoneen ruutu, jne. Huolehdi omasta saamastasi materiaalista.
- **Vastuut**
 - Mieti, onko jokin tieto tarpeellista olla käsittelyssä, aina voi kyseenalaistaa, varmistaa tai kysyä jos mietityttää.
 - Muistuta kollegaa, jos havaitset puutteita tai poikkeamia.

Tekoäly päätöksenteossa

- **AI on vain niin hyvä kuin sillä oleva tieto on**
 - Tekoäly tekee virheitä, vääriä päätelmiä ja vääristää tietoja. *
 - Koosteesta voi puuttua avaintietoja
 - Esiin nostetut aiheet ovat vääristyneesti esillä kielimallin ja opetusdatan vääristymistä johtuen.
- **Vastuut**
 - Jos käytät tekoälyä tukena, varmistu sen lähteistä ja lähteiden sisällöstä. Ymmärrä, että joka tapauksessa sinun tulee tietää tekoälyn tekemän sisällön taustat.
 - **Luottamushenkilönä sinä olet vastuussa, huolehdi oikeasta tiedosta ja sen soveltamisesta päätöksenteossasi.**

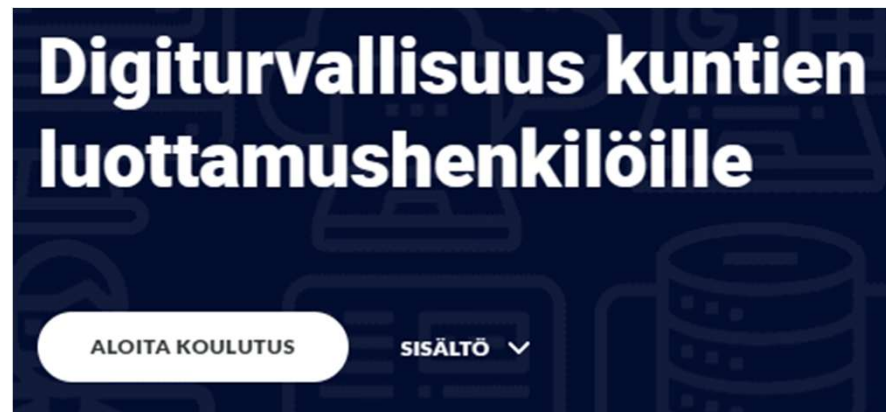
<https://www.ebu.ch/news/2025/10/ai-s-systemic-distortion-of-news-is-consistent-across-languages-and-territories-international-study-by-public-service-broadcast>

Avainaiheet muistiin

- Muista vastuusi päätöksentekijänä.
- Huolehdi tietoturvasta (ihan yleensäkin).
- Varmistu arkaluonteisen tiedon käsittelystä ja oikeutuksesta. Poista tarvittaessa ennen julkaisua.
- Älä jaa tietoa tahattomasti, huolehdi paperi-, jne. materiaaleista ja niiden säilytyksestä ja käsittelystä.
- Kysy, kyseenalaista, kerro.

Hyvä n. tunnin kurssi aiheesta

<https://www.eoppiva.fi/kurssit/digiturvallisuus-kuntien-luottamushenkilöille/#/>

Kiitos kuuntelemisesta.